

Stream Tomas Ohrstrom lämnade Hörby 1959 när han var 20 år gammal. Sedan dess har han bott i Lund, Stockholm, New York City och på andra orter i USA. Han är pensionerad musiklärare, spelar flöjt, arabiska trummor, och skriver lyrik på engelska. Han skrev dessa hågkomster i sitt hem nära Washington, DC.

Barndomsminnen från Hörby, från 1945 till 1955.

Av. Tomas Öhrström, Aspen Hill, Maryland, Våren 2021

Mitt namn är Tomas Frans Pontus Öhrström, och jag föddes 2 oktober 1939, i Malmö. Frans är mitt namn ärvt från min farfarsfar, farfar, och min far Frans Gunnar. Pontus var min morfars namn. När jag var fyra år gammal blev min pappa Gunnar avmönstrad från Sjövärnsskåren. Han hade kommenderat en patrullbåt i Öresund, men nu var han arbetslös. Företaget där han arbetat som ritare före kriget hade gått i konkurs. En av mamma Gretas bröder var vägmästare i Hörby och gav Gunnar arbete som förråds förman. Först hyrde mina föräldrar ett hus i Ludvigsborg, men 1945, efter min bror Bengt fötts i december 1944, lyckades Öhrströms köpa en av de 16 lägenheterna i Bostadsrättsföreningen Hörbyhus. Byggnaden var nästan färdig men de fick vänta innan de kunde flytta in. Jag tror det var vår när vi flyttade dit, det var lerigt och det låg fortfarande plankor mellan trottoarkanten och entrédörren in till trappan. Jag kommer ihåg att jag lekte med leksaksbilar i gruset där trottoaren skulle läggas ner. Terrasserna på baksidan av huset var inte färdiga, så man kunde ännu inte gå ut på gården den vägen. Lägenheterna på andra

Greta och Gunnar Öhrström med Tomas och Bengt 1947.

Blomster planterade man på slänten, och så småningom, även fruktträd i spaljé. Vi kunde springa ut och leka på gården via terrassen på sommaren. Det fanns sopnedkast i trappan, och soptunnor ute på gården. Många unga familjer flyttade in i huset, med minst ett dussin barn.

våningen hade balkonger, men vi hade fördelen att ha en terrass som blev som ett uterum. Balkongen ovanpå blev tak, cementplattor lades som golv, med ett staket runt om, och cement trappsteg ledde ner till gården.

Björn Nilsson och Birgit Håkansson var lika gamla som jag, och vi skulle börja skolan tillsammans på hösten 1946. Alla de andra barnen var yngre, utom Sten från andra trappan, som var tonåring och skapade problem, en slyngel, sa pappa, men honom brydde vi oss inte om. På styrelsemöte hade bestämts att barnen skulle ha en lekplats, så material inköptes och några av farbröderna snickrade till en sandlåda. De satte också upp en gunga och en klätterställning av stålrör.

Jag tror klätterställningen stod kvar sista gången jag var i Hörbyhus 2006, efter min mamma dött i december 2005. Hon blev 100 år gammal, och hon bodde kvar i huset 60 år. Efter att bostadsrättsföreningen upplöstes och huset sålts blev hon hyresgäst i sin gamla lägenhet. Min bror och jag jobbade flera dagar med att tömma vårt lilla föräldrahem som var fullt av minnen, kleno-

der, husgeråd, ärvda möbler och annat. Det fanns fortfarande lingonkrukor i matkällaren, och pappas gamla verktyg och grejor i förrådkällaren, där han hade skapat sin lilla verkstad. Pappa hade dött 22 år tidigare.

Smedjegatan 1945 var bara en grusväg med nylagda rännstenar av cement. Den slutade vid Gelbgjutargatan, som inte heller var asfalterad. På andra sidan huset, ut-

Jan, Ulf, Lille Tomas och Store Tomas, Vivian med Lena och Gun, Bengt. Alla finklädta, möjligen för skolavslutningen i juni 1947.

anför tomtgränsen som gick i sicksack, fanns det ett stengärde med gammal taggtråd och ett elstängsel, för på ängen utanför betade kor på sommaren. Från lägenheterna hade man fri sikt österut mot åsen, och man kunde se de höga masterna på radiostationen. De röda ljusen blinkade när det var mörkt, och vid åskväder såg man blixterna leka runt masterna.

När korna inte var på ängen blev den förstas vår lekplats. Där kunde man skjuta med pilbåge eller flyga pappers drakar eller, bäst av allt, sparka fotboll utan att bry sig om fönster och rabatter.

Speciellt uppskattade vi den stora eken som hade vuxit upp intill stengärdet. Man kunde klättra i den, och många försök gjordes att bygga ett förbjudet trähus där. Åtminstone en pojke bröt armen när han trillade ner från eken, och då blev det förstas total förbud ett tag. Det fanns också gammal taggtråd och ett frodande stånd av nässlor, som man måste akta sig för.

På gården, innanför häcken som blev planterad längs gränsen, spelade vi brännboll, hade kapplöpning och lekte gömme. Man fick inte leka i källaren, men det var ju alltid frestande. Till Midsommar sattes det upp en Midsommarstång på gården, och alla barnen hjälpte till att samla prästkragar och andra ängsblommor som växte längs gårdet och på den obebyggda marken i närheten. Man kunde gå ner till ån på några minuter. Där byggde vi dammar vid kanten eller fångade små elritsor och kräftor att bära hem i en glas burk med vatten. Vi blev besvikna när de små fiskarna snart dog fastän vi matat dem med maskar och havregryn. Ett år gick det ett rykte bland pojkarna att det fanns gott om kräftor i ån bakom kyrkan, och man kunde lagligt fånga dem att sälja om de bara var åtminstone så långa som en is pinne stick. Snart cyklade vi ner till ån och började vada omkring bakom kyrkan och söka efter kräftor att lägga i en spann som vi hade med oss. Ett par kräftor fann vi väl, och jublade, men snart kom det en godmodig poliskonstapel som beordrade oss ut ur vattnet. Här får ni inte leka, ta era cyklar och ge er hem, pågar! Vi fick både släppa kräftorna, och våra drömmar om att kvickt bli rika.

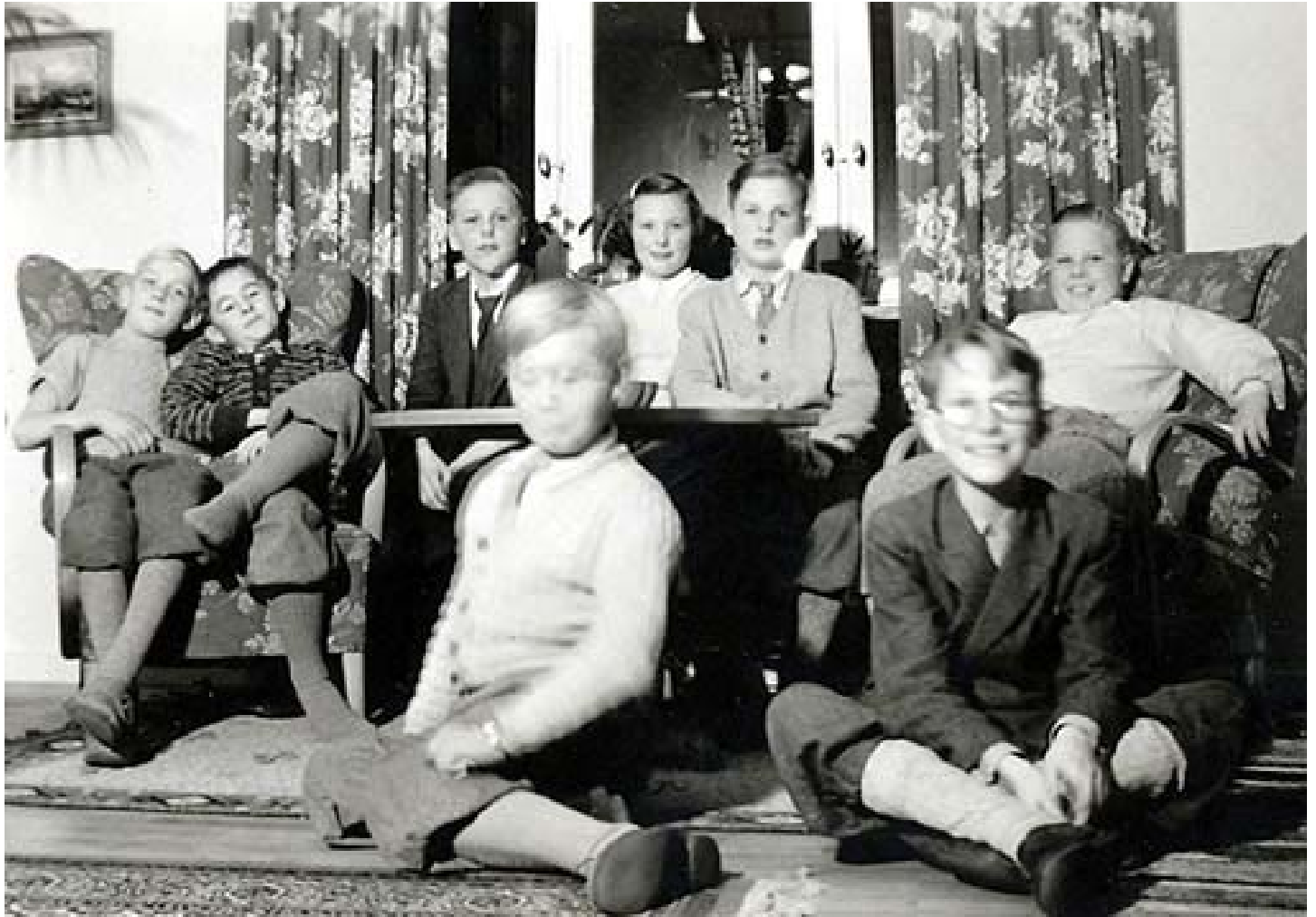
En annan gång, (jag var nog ännu inte i skolan), kom en grannpojke, som vi bara kände lite grann, helt upphetsad. Han hade hört att det var en auktion på gång nere på Söder, och om man gick dit fick man fri glass! Det lät ju som ett oemotståndligt erbjudande, och vi satte av till fots, en liten grupp barn, säkra på att glassen väntade. Vi gick, och vi gick, och hittade ingen auktion. Inte förrän vi kommit in på Lybyvägen blev det helt klart att det fanns ingen fri glass, och vägen hem var lång för en grupp trötta och hungriga barn. Våra föräld-

Ängen bakom Hörbyhus, och cykelcrossbanan, som barnen gävt ut i Normans land.

rar hade förstås upptäckt att vi försvunnit, letat efter oss överallt och var mer än oroliga. Jag kommer inte ihåg några konsekvenser, men jag fick säkert inte glass! Det verkar ju otänkbart att en grupp barn, 4, 5, 6 åringar kunnat vandra genom byns gator utan att någon vuxen ingripit, men kanske hade vi änglavakt.

Vår pappa var inte intresserad av lagsport, varken fotboll eller ishockey, men han tyckte om att åka skidor och skridskor på vintern. Jag minns att han och jag skidade ner bakom Hallqvists garveri i skymningen, över Råbygatan och vidare över den lilla bron som fanns där. Sen åkte vi över fälten upp i hällorna där snön var

Ett födelsekalas med skolkamrater.

På vintern, när det var snö, byggde vi snögubbar, och snölyktor. Vi tiggde ljusstumpar att sätta i lyktorna, och om det var gott om snö, byggde vi iglos, där man kunde krypa in och ha det mysigt med en nisch för ett ljus i väggen. Det var ju ingen brandfara, men man svedde kanske en vante ibland. Det var sällan någon trafik på Smedjegatan, så speciellt på vintern brukade vi leka där, för det var plogat och ljus under gatlyktorna. Vi åkte kälke och sparkstötting i backen, och spelade ishockey. Bara ett par familjer hade bil, och bilarna parkerade man på norra gaveln. Den outbyggda delen av Smedjegatan som bara var en stig upp till Kungsgatan blev skid- och kälkbacke, och vi bar snö och packade den för att göra en liten kulle så man kunde ta sats med skidorna och hoppa.

helt orörd och backarna välkomnade oss. Man kunde vid Hallqvists gå dit på en stjärnklar natt i månljuset och det var klart som på dagen, med blå mystik i skuggorna. Det var alldeles tyst utom fraset av skidorna på snön, skriet av en uggle från skogsbrynet eller ett prassel i buskarna. Kanske klockorna i kyrktornet började ringa till aftonbön, eller långt bortifrån, de klämtande klockorna när bommarna fälldes för kvällståget till Kristianstad.

Någon gång lade idrottsföreningen ut ett skidspår uppe vid Ekeboda. Det enda idrottsmärke jag någonsin fått var ett bronsmärke för att ha åkt 5 km slingan på tid.

Ett år hade det varit sträng kyla och pappa hade hört att isen var tjock och jämn på dammen i Ekeboda, och vi gick dit med våra skridskor. Hans var den gamla sor-

ten som man klampade på pjäxorna, men han hade filat skårer i spetsarna, som på konståkningsskridskor, och han förvånade mig och gubbarna som höll på att skära isblock, med att vara stilig på isen, åka på ett ben, göra krumelurer, snurra runt och åka baklänges. Jag hade ett par gamla ishockey rör, nedärvda från en kusin. De var för stora, så det var hopknycklat papper i tårna, och jag hade veka fotleder och hatade att åka skridskor och den hårda, kalla isen under mig, så ingen konståkning för mig!

Jag älskade att höra kyrkans klockor genljuda i den grunda dalen mellan åsarna där Hörby ligger som ett ostron i ett halvt skal. Jag undrade över hur det kunde vara att man tydligt kunde se två klockor bakom tornluckorna, men höra en tredje ton i ett lägre register? Många år senare lärde jag att det finns ett fenomen som kallas för difference tone, och det förklarade den tredje klockan jag förundrat mig över som barn.

Det fanns en hemtrevlig värld av vardagliga ljud i byn. Man kunde ofta höra ding, ding, ding, ding, ding från klockorna när bommarna fälldes vid järnvägs korsningen på Slagtoftavägen. Ångloket visslade när det lämnade stationen och sen igen när det närmade sig den obehagade korsningen i Ekeboda. Man hörde hästar som gnäggade och ljudet av deras hovar på gatstenarna. Vi kunde ibland höra smedens hammare på städet i smedjan vid hörnet av Storgatan och Gelbgjutargatan. Gamla traktorer stånkande och puttrade när bönderna kom körande till byn för att handla. Någon gång hördes sirenen från tornet på brandstationen uppe vid Kotorget, och sen, efter ett tag, brandbilens tuta FA-ra, FA-ra, FA-ra. På nätterna var det mycket tyst, lugnt, och stilla i byn.

Om man hörde ett flygplan tittade man upp, för det var ganska ovanligt att ett plan flög över Hörby. Den första helikoptern vi såg landade vid bensinstationen vid Ringsjövägen, och den djärve som hade 50 kronor kunde få flyga en runda över byn. Det blev förstås en notis på första sidan av Mellersta Skåne.

Jag kommer ihåg fåglarna. En koloni av skrattmåsar häckade ute vid Lågedammarna, de flög runt byn, grälade med varandra och kommenterade. Om man vandrade ut på Fäladen och kom för nära, kunde man lätt resa ett moln av högljudda måsar. De muntra kajorna hörde och såg man överallt, och på sommaren fanns det många koltrastar som flöjtade vackert, särskilt tidigt på morgonen och på kvällen. Sångare fanns det i trädgårdarna, vid Flustret och i Råbybackar. Hussvalor byggde sina nästen under stuprännan på Hörbyhus de första åren, och de kvittrade och flög som pilar fram och till-

baka över gården och ängen. Ett år beklagade sig en av hyresgästerna över fågelsmutsen. Nästena förstördes, och svalorna kom aldrig tillbaka. Stararna kunde ingen köra bort. Byns många sparvar kunde ganska ofta festa på färsk hästabollar på gatorna. Bryggaren körde runt och levererade läsk och svagdricka med häst och vagn, och bönder kunde komma i hästdragna vagnar ibland. På vintern satte vi ut fågelbord på terrassen, och domherrarna och blåmesarna och andra vintergäster kom för att spisa tillsammans med sparvarna.

En dag stod det i Mellersta Skåne att en strömstare hade observerats vid ån nära Flustret, och jag var fascinerad av en fågel som dök ner och flög under vattnet! Jag cyklade upp till Sydkvarn. Det var alltid spännande att se vattnet komma ut under kvarnbyggnaden, och sen gå så nära man kunde på andra sidan och se dammluckan, kanske få se det mörka vattnet sugas ner genom gallret och höra mullrandet från maskineriet därinne. Jag gick på spaning längs Rännan, förbi Scoutstugan där jag varit som Vargunge och vidare längs ån, men fick aldrig se en strömstare där. (Men ungefär 30 år senare såg jag en sådan fågel dyka i en bäck från mitt sovrumsfönster i Berkely Springs, West Virginia!)

Man cyklade överallt. Vi cyklade ut längs Höörs-linjen, eller mot Statten och på skogsvägarna i Kronoskogen för att plocka svamp eller blåbär, och särskilt lingon. Ibland cyklade ett par av grannfruarna från Hörbyhus ut för att plocka bär med småbarn bakpå cykeln och bärkorg framtill och en spann hängande på styret. Äldre barn följde eller åkte före på sina cyklar. Om det var ett bra lingon år, kunde vi ha lingon flytande i badkaret på kvällen. Där var det lätt att rensa bort kvistar, blad och skräp. Mamma hade ett urval av stora stenkrukor i källaren, och de fylldes upp med lingonsylt till vintern. Blåbär lades på glasflaskor, hallonsylt på burk. Hon lade också in gurkor, och kokte äpplemon. Färsk ägg lades ner i vattenglas på sommaren så de kunde förvaras längre. En bondefru kom då och då och levererade ett tjog av lantägg när hönsen producerade flitigt på sommaren. När det fortfarande var ransoneering på kött och fläsk, Mammans yngre bror som var grisahandlare, kunde komma några veckor före jul med en ”svart” grishalva insvept i en säck. Sen blev det intensiv verksamhet i köket, där

Mamma gjorde huvudsylta, kokte skinka, stekte revben, lade in grisafötter och malde kött till hemlagad korv. Jag fick hjälpa till att dra köttkvarnen.

Augusti 1946 började vi skolan. Barnen från Hörbyhus gick ofta tillsammans nerför Smedjegatans backe förbi Björklunds Fiskaffär och runt Toldens hörna där nya röda eller gröna lantbruksmaskiner och traktorer

stod parkerade. Om det var marknadsdag såg vi ofta hästar som skulle stallas i det gråmålade långa skju-
let som Toldens byggt på östra sidan av gatan, nedan-
för fiskaffären. Sen gick vi förbi järnhandeln och över
Storgatan, förbi Kooperativa och
Posten och sneddade över Grisa-
torget till den kullerstens belagda
Ernst Ahlgrens gatan och den långa
backen förbi Telefonstationen och
Gymnastiksalen. Man försökte att
gå så mycket som möjligt på de
breda jämna stenarna som avgrän-
sade trottoaren från rännan. Efter ett
par långa kvarter kom vi så fram till
Nya Skolan, där en lärare väntade
innanför glasörrarna för att se till
att vi torkade fötterna om det var
regn eller snö, och att alla gick di-
rekt till sina klass rum. En hel rad
cykelställ fanns nära entrén.

Mina lärare de två första åren
lämnade inte några intryck på mig
(utom att jag älskade min 1:a klasslärarinna, som tyvärr
gifte sig och lämnade Hörby), men från 3:e till 6:e klass
var Fröken Ida Wiegren min lärarinna. Alla fruktade Ida,
för hon var känd för att utmäta kroppslig bestraffning.
Hon slåss, sa man. Mitt första minne av henne är att jag
såg henne i handgemäng när jag var i andra klass. En
dag när vi kom ut från vårt klassrum på rasten fick vi
en chock! Där i kortändan på korridoren var det bråk,
en stor pojke från sjunde klass svor åt fröken Wigren
och försökte komma undan, men hon fick in drasuten
i ett hörn, överväldigade honom, tog honom vid örat
och drog iväg med honom till Överlärarens expedition
under hans ljudliga protester. Hon kunde smälla till
med linjalen på en ostyrig hand, eller ta ett smärtsamt
ryck i luggen över örat för den pratsjuke som ignorerat
en varning. Pojkar och flickor fick samma behandling,
sträng men rättvis, sa man. Per Ramberg och jag blev
båda luggade en gång när hon upptäckte att vi kikat i
hennes klassbok på rasten. Boken stack ut ur hennes
stora bruna väska, och vi skulle se vilket betyg vi fått
på något skriftligt prov som vi ännu inte fått tillbaka.
Jag blev bestraffad en gång till, en dag när jag trodde
mig ensam i skolan efter klass på eftermiddagen och
föll för frestelsen att låta min gamla slitna, ärvda läder-
portfölj med mina böcker falla från andra våningens
trapphall till entrén nedanför. Det var ett experiment
med tyngdkraften som tyvärr slutade illa, för

väskan landade framför fötterna på överläraren som
just hade kommit ut från sitt kontor. När jag kom ner
för trapporna, stod han redo med en utskällning och

en örfil. Till råga på det, kom Ida från annat håll, blev
informerad om min farliga förseelse, och hon prompt
gav mig en örfil till. Jag ansågs vara en duktig och väl-
uppfostrad pojke, så detta dåliga uppförande var ju en

besvikelse för de två lärarna. Jag var 10 år gammal, och
de örfilarna sved i ansiktet.

Fröken Wigren var i medelåldern, och en kvinna
som stod ut i byn. Hennes kläder var enkla och strama
i linjerna, enfärgade i snusbrunt eller loden grönt, med
kavajskuren jacka och rak kjol. Hon hade ofta en bas-
ker på huvudet, när hon cyklade fram och tillbaka till
skolan från sin lägenhet vid Hästatorget, där hon bodde
ensam med ett piano och sin fiol. Hon var en duktig
och effektiv lärare hennes special intresse var musik.
Hon spelade violin, piano, och i sloan de små fotpum-
pade kammarorglar som fanns i klassrummen. Vi hade
morgonbön med sång varje dag, och musiklektioner
med körsång runt orgeln. Hon ledde barnen i skolkören
med entusiasm och energi. När hon upptäckte att jag
hade bra sopranröst och kunde sjunga, bestämde hon
att jag skulle sjunga solo i kyrkan på årets skolavslut-
ning. Sången hon valt var en sentimental favorit som
hette Mor lilla mor. Hon övade mig med kören några
gångar efter skolan. Jag var så nervös att jag kräktes
på morgonen före evenemanget, men lyckades sjunga
när det blev tid att stå framför altaret i kyrkan i min
finaste kostym. Alla mödrar tyckte om sången i Mel-
lersta Skåne skrev Henry Holm att skolgossen Tomas
Öhrström sjöng med klar barnaröst, så det var ju fint.
Det var mindre lyckat att efter detta blev jag mobbad
av en liten grupp äldre pojkar, som trakasserade mig på
hemvägen efter skolan nästa höst. De kallade mig Mor
lilla mor, knuffade mig så att jag föll och kastade min
skolväska över ett staket osv. Det höll på ett tag, men så
småningom tröttnade mina plågoandar.

Jag har en annan hågkomst av Ida Wigren som kastar ett annorlunda ljus på hennes karaktär. En dag i 3:e klass kom jag till skolan mycket nedslagen, och efter att Ida observerat mig frågade hon mig på rasten varför jag var så ledsen. Hon visste att jag alldeles nyligen hade förlorat min morfar, för jag hade fått lov från skolan för att åka på begravningen. Nu berättade jag snyftande att Mamma inte var hemma, hon hade åkt till sjukhuset, och jag visste nog inte riktigt varför, men hon hade åkt dit i morse. Ida lyssnade till mig, och sa några tröstande ord. Sen sa hon att jag skulle följa med henne. Hon ledde sin cykel och vi gick till konditoriet som låg på hörnet av Kvarngatan och Nygatan. Tycker du om bakelser? frågade hon. Jo, det gjorde jag förstås. Så gick vi in tillsammans, och fröken Wigren sa till kvinnan bakom disken. Ge pojken en sockerdricka och en bakelse, jag betalar. Sen sa hon till mig, Du ska se att allting blir bra till slut! Adjö! Och så gick hon. Servitrisen satte mig vid ett litet fönsterbord, och jag åt min gräddbakelse och drack min sockerdricka och förundrade mig över vad som just hänt. När jag kom hem, var mamma hemma, hon hade inte behövt stanna på sjukhuset, det var ingenting allvarligt. Hon var helt förvånad när jag berättade vad som hänt!

Jag har en historia till om Ida Wigren. Min första cykel var inte som alla andras, den kom nedärvd från någon släkting, och det var en herrecykel med ramen

nerskuren så att en pojke skulle kunna räcka ner till tramporna. På min önskan målades den grå, och jag lärde mig att cykla på den något tunga och osmidiga bågen. Jag cyklade gärna till skolan, liksom mina vänner. En dag, under tiden jag ibland var mobbad, hade ett par av mina plågoandar idén att de kunde ha roligt på min bekostnad genom att knuffa en annan pojke och hans cykel i vägen när jag kom åkande hemifrån efter middagsrasten. Jag hade inte en chans att få stopp, och det blev kollision. Vi båda föll med våra cyklar, och framhjulet på den andra cykeln blev skevt. Nu skulle mobbarna ha till det att jag kolliderat med avsikt, och att den andre pojken hade skäl att slåss med mig. Vi var omringade, och det var upphetsning på gång. Just då kom Ida åkande på sin cykel och hon ingrep naturligtvis. Vad hade hänt? Kollisionen beskrevs i olika versioner, och till slut sa mobbkillarna att i alla fall var det mitt fel, för min cykel hade ingen broms, så jag kunde inte stanna fort nog. Till min fasa, och de andras häpnad tog fröken min cykel, besteg den och cyklade uppför den lilla sluttningen till gatan, vände och kom rullande tillbaka nerför backen. Hon bromsade in och stannade framför den lilla gruppen åskådare. Det är inget fel på bromsen på den här cykeln, sa hon, var mera försiktiga hur ni kör båda två. Det är ju bara styret som är skevt på den andra cykeln! Och hon rättade till det, och klockan ringde, och hon sände alla till sina klassrum. Efter detta betraktades min cykel med en viss respekt, den hade ju gått genom ett eldprov.

Jag var med i Vargungarna länge nog att få en uniformsskjorta, halsduk, och den lilla gröna skärmhatten, som jag tyckte om. Jag kommer inte ihåg några aktiviteter utom de gånger vi möttes i Scoutstugan och hade brasa där. En gång var jag med på läger i Åhus, där vi skulle bo i tält i flera dagar. Alla skulle ha med sig mat som kunde lagas eller stekas över öppen eld. Helt oerfaren hade jag bett att få med mig fläskkotletter, och det gick ju inte alls. Jag försökte äta det halvbrända, halvraa köttet, sen regnade det och alla blev våta. Jag huttrade i tältet på natten, och nästa dag hade jag feber och blev skjutsad hem. Några år senare blev jag medlem i Hörby Scoutkår och svor scouteden i kyrkan. Scouterna möttes i en lokal i Församlingshemmets gårdsbyggnad för jag tror Ola Hylander, son till kyrkoherde Hylander var en av scouterna, Vi var klasskamrater. Det tycktes inte vara någon energi i mötena, och jag förlorade intresset.

OM MINA FÖRÄLDRAR.

Pappa Gunnar var en mångkunnig man. Han tyckte inte om att sitta stilla och studera, men var kvick att lära det som han var intresserad av. Hans far Frans Theodor Öhrström var driftsingenjör på sockerbruket i Köpingebro. Min farmor Selma var född i Stockholm. Hon var i många år lärare i svenska och franska på Flickskolan i Ystad. Hennes första arbete efter lärarexamen förde henne till Ystad, där hon mötte en av döttrarna Öhrström som en dag bjöd hem henne på söndagsmiddag. Den livliga familjen Öhrström välkomnade henne, och hon behandlades som en dotter av min danskfödda farfars mor Matilde. Frans var äldste sonen, och det blev så småningom romans, utflykter till Sandskogen, förlovning och äktenskap. Gunnar var deras förstfödde, född 7 augusti 1899. Det blev två söner till, och en flicka. De var överklassen i samhället runt Sockerfabriken, men lär alltid haft ont om pengar. Disponenten, Kamreren och Ingenjören och Kyrkoherden stod på toppen och man skulle ju representera. Farfar arrenderade jakt från bönderna runt Nybrobackar, och Gunnar och hans bröder följde med för att jaga hare och raphönor. När Gunnar skolkade från läroverket i Ystad för att skjuta råttor på soptippen, tog farfar honom ur skolan och sände honom till smeden i Skivarp som lärling. Det var hårt och smutsigt arbete, men smeden var en bra lärare och Gunnar lärde sig lite av konsten att arbeta med glödande järn. Han hade stor respekt för smeder hela livet. 20 år gammal åkte han till Berlin för att studera sockerbruks kemi, men han gillade inte det rutinmässiga arbetet i ett laboratorium. Han var mera av en

äventyrare som ung man, jagade och fiskade varhelst han bodde, körde motorcyklar, lärde sig att segla och hade segelbåt. När han gift sig med stiliga men försiktiga Greta, och de hamnat i Hörby under blygsamma

omständigheter blev det mest slut på äventyren. Familjen och arbetet tog upp det mesta av hans tid och energi. Det var snålt om pengar, och han lärde sig då att halvsula våra pjäxor och skor. Han byggde möbler och svarvade i trä, han skapade konsthantverk att ge bort som gåvor. Han lärde känna några bönder som hade mark, och ibland kunde han gå ut med sitt gevär och komma hem med en hare, eller kasta efter öring i bäcken. Abborre kunde man fiska i Ringsjön. Han hade observerat att Vägförvaltningen ägde en triangel av obrukad mark mellan Kristianstadvägs viadukten och Ekeboda vägen. Det var ett soligt och fint läge, och han fick arrendera snibben för några kronor om året. Där skapade Gunnar en trädgård, grävde upp allt ogräs och plockade bort hundratals stenar, köpte ett lass gödsel att gräva ner för att fostra frodig mylla. Det tog tid, men efter några år blev det en fruktbar täppa. Förutom de vanliga grönsakerna, tomater och potatis hade han grönkål och rosenkål på hösten och sparris hallonbuskar och annat gott på sommaren. Karosserifabriken intill ägdes av vår granne Gösta Larsson, och där fick han lov att ta vatten.

Gunnar kom hem efter en lång arbetsdag på vår och sommarkvällar, åt middag, cyklade till trädgården och arbetade där i flera timmar. Hela familjen hjälpte ju till ibland, men mest var det pappa som höll det gående, år efter år, till vägen lades om, viadukten försvann, och Gunnars trädgård utplånades.

Ett år hade Pappa ordnat så att vi fick en gammal Kanadensare kanot från våra kusiner. Den var i värre skick än han tänkt sig när den anlände via lastbil från Lomma. I alla fall gav han inte upp utan beställde ekplankor för att ersätta de brutna och ruttna borden. Han lagade knäckta spant där det behövdes och beställde kopparnitar att hålla ihop det hela med. Sen fick jag vara hjälpare, och jag satt många timmar hukad under den där kanoten som låg upp och nervänd på bockar, med ett tungt järnstycke som jag skulle pressa mot det rätta spantet medan pappa hamrade in nitar från utsidan. Det var högljutt och tröttsamt och långtråkigt, och sen vände man på det hela och satte brickor och nitade fast dem från insidan. Det tog veckor, och hundratals skinande koppar nitar, men till sist var den delen klar, och jag fick hjälpa till att lackera allt träet med båtack. Sen sträckte vi en kraftig, oblekt bomullsdud över skrovet och till sist målade vi kanoten med flera lager av grön oljefärg. Den såg riktigt stilig ut, och den sommaren fick vi kanoten nerkörd till vårt älskade, primitiva sommarhus i Köpingsbro. Där satte vi den i Nybro ån och paddlade ner till Östersjön. Det var ett stolt ögonblick! Det var en bra gammal kanot, och vi hade den i ganska många år tills den blev stulen där vi gömt den nere vid sjön.

Pappa kunde vara tillbakadragen och tystlåten, men hade vida intressen. Han var lyckligast i naturen, och i sin verkstad, men han var intresserad i litteratur och filosofi deltog i livsåskådningsgrupper. Efter verkstad en tid i Hörby blev han invald i biblioteks styrelsen. Han blev medlem i Hörby Konstförening och hjälpte till att välja ut de konstverk som skulle ställas ut på den årliga Konstutställningen som hängdes på gymnastiksalen på hösten. Tillsammans deltog vi i tecknings klasser på ABF. Gunnar var en man som var omtyckt, men hade svårt att finna vänner. Han hade sällan kontakt med sin bror Arne, lantmästaren som flyttat uppåt landet. Yngste brodern Clemens och Tyra, hans syster stod honom närmre. Tyra som hade gift sig med en försäkringsdirektör i Malmö hon och mamma höll kontakt. Då och då spelade pappa schack med en bekant, men mannen dog. Han jäste fruktvin för familjens söndagsmiddagar, men han tyckte inte om att dricka sprit eller festa. Han var ingen sällskapsmänniska som mamma sa.

Mamma Greta Linnea Eliasson var från Åsljunga i Göinge, och hade växt upp med tre bröder och tre systrar. Hon föddes den 12 augusti 1905 hennes äldsta syster Hanna var redan vuxen. Hennes far Pontus var lantbrukare, kreaturshandlare och köpman. Han köpte grisar och kvigor som sändes söderut, och han återsålde hantverk som tillverkats av folk i bygden. Sen åkte han till marknad med stegar, pinnstolar, kvastar och annat

som gjorts över vintern i de små torpen och arrendegårdarna i Göinge skogarna där det var gott om trä och ont om pengar. Barnen fick hjälpa till så snart de kunde vara till nytta. I Gretas föräldrahem bakade man sitt eget bröd i stenugn i köket man bakade tillräckligt för familj och tjänstefolk så det räckte en månad. Tvättgummor kom för att göra stortvätt som kokades i den stora kitteln i bykhuset på gården. Byken kördes sedan med häst och vagn ner till sjön för att sköljas. Vår, sommar och höst hängdes kläderna på lina utomhus, men på vintern bars tvätten upp på vinden där den ibland blev stelfrusen på linorna innan den torkade. Pontus var en inflytelserik person i byn, han var med i Fattighusnämnden och i Missionshusets styrelse. Han var förstas nykterist. Den första telefonen i Åsljunga installerades på glasverandan i Eliassons hus och telefonväxeln var i kammaren intill. Få hade egen telefon, så om ett samtal kom till någon i byn, fick barnen springa och hämta den personen. Om någon behövde ringa doktorn, fick man knacka på dörren hos Eliassons. Greta var road av att vara mitt i knutpunkten, och valde som yrke att bli telefonist. Hon hade gått ut folkskolan i byn med bra betyg. Förutom att ha bra telefonröst och vänligt sätt, var hon välorganiserad, hade bra minne, var flitig och ambitiös, och hade bra huvud för siffror. Innan hon nått 30-års ålder hade hon tillräcklig yrkeserfarenhet för att bli föreståndarinna på telefonstationen i Gislaved, en viktig knutpunkt i södra Småland.

Det var under den tiden hon mötte Gunnar Öhrström, en trevlig ungar som hade anställning på Motorcykelfabriken Svecia i Örkelljunga. Han hade varit förlovad, men det höll inte han och Greta började en försiktig romans som varade flera år. Greta var stilig och beundrad, men reserverad med män. Hon sa att hon aldrig varit förälskad eller tänkt på en annan man före Gunnar.

Han berättade aldrig någonting om sitt kärleksliv före Greta, och det var kanske lika bra. De gifte sig 1938, hon var 33 år och han var 39 år. Motorcykelfabriken Svecia hade gått i konkurs, och Gunnar fick arbete i Limhamn, så de flyttade dit. Greta började som telefonist på polisen i Malmö, och sen blev hon med barn. Jag föddes på hösten 1939 då kriget bröt ut. Gunnar hade blivit medlem i Sjövärnsskåren år 1940 då blev han inkallad. Eftersom han hade erfarenhet som seglare och kunde navigera, blev han kapten på den lilla patrullbåten SVK5 som hade en kulspruta monterad på fördäcket och en besättning av fyra plus kapten. Deras uppgift var att patrullera svenska gränsen i Öresund. Det var farligt, för minor kom drivande med strömmen, och tyska patrullbåtar sköt ibland på de flyktingbåtar som kom smygande från Danmark på nätterna. Pappa

räddade en skeppsklocka från en sjunkande tysk lastbåt, den hänger nu på min vägg. Ett av mina tidigaste minnen är ett besök på patrullbåten med min pappa när den låg i hamn i Malmö. Jag var fyra år, och mycket imponerad, och jag ritade många versioner av en båt med kulspruta på däck och SVK5 i stora bokstäver. Jag har ett elegant silvercigaretttui med monogram och graverade signaturer av besättningsmännen. Det var deras avskedsgåva när Gunnar mönstrade av 1944).

Företaget där han arbetat hade lagts ner på grund av råvarubrist under kriget. Greta trivdes inte i stan, och hon frågade sin äldre bror, vägmästaren i Hörby distrikt, om han hade något arbete för sin svåger. Jo, han behövde hyra en förrådsförman. Kanske kunde det bli något bättre jobb i framtiden. Det lät bra nog för Greta, och den lilla familjen hyrde ett hus i Ludvigsborg. Gunnar cyklade fram och tillbaka till Ousbyholm, det var inte så roligt, speciellt på vintern. Det blev ju lite bättre efter de flyttat till Hörbyhus, men det var ont om pengar. Man måste ekonomisera med ransoneringskortet, reparera allt som kunde lagas. Greta lagade underbar mat, bakade, konserverade, syltade och saftade, passade barnen och höll hemmet skinande rent. Gunnar tog extra arbeten, till exempel att undervisa teorin på bilskolan en kväll i veckan. Han fann utlopp för sin skapande sida i verkstaden och i trädgården. Någon gång målade och tecknade han när han hade tid, till exempel på semestern.

När barnen börjat skolan började Greta söka deltidarbete. Första möjligheten kom runt hörnet, när fru Sandahl behövde hjälp på lördagarna i sin speceriaffär i det nya bankhuset på Storgatan. Greta fortsatte hjälpa C. A. Hansson efter han övertagit affären och förvandlat den till Hörbys första snabbköp. Ibland behövde fru Sandahl hennes hjälp i affären på Nygatan.

Fru Öhrström blev så småningom den som man ringde för hjälp. I hattaffären tog hon över när ägarna systrarna tog semester (det tyckt hon alltid var roligt), och även när unge Sandahl öppnat herr butik på Storgatan kunde han be Greta att rycka in. Hon var alltid pålitlig med tid och räkenskap och visste hur man skulle ta hand om kunderna.

Greta hade en vacker, stark sopranröst och tyckte om att sjunga. Jag förstod inte varför hon inte blivit medlem i kyrkokören, men kanske tyckte hon att hon inte hade tid. Jag tror också att hon hade reservationer om hur Svenska Kyrkan fullföljde sina kristliga förpliktelser, hon var ju uppväxt inom Missionsförbundets mera strikta men innerliga församlingsliv. När Morfar Pontus kom för att hälsa på, hade han med sig sin Postilla, en sliten svart bok där han läste en betraktelse för varje dag.

Han tyckte om att läsa högt för oss, och vi barn förstod nog inte ett ord. Sista gången han kom på besök blev han sjuk och dog i vårt finrum när jag var 10 år gammal. Greta tog hand om honom in i det sista 10 år senare gjorde hon detsamma för min farfar. Hon var sådan, att hon var redo att hjälpa de döende.

Greta hade givit upp syföreningen som möttes i församlingshemmet, för hon tyckte inte om allt skvallret där, men hon fann i stället kvinnlig gemenskap i Lotorna. Hon deltog i deras aktiviteter och utflykter, och hon tyckte om att klä ut sig och spela med i revyer och spex. Mamma tyckte om att prata och hade alltid en vänkrets. Hon höll kontakt med sina systrar och svägerskor och sin favoritbror Gösta. Fruarna i Hörbyhus hade sitt eget nätverk, och hon och grannen fru Möller var vänner i 50 år. När en annan granne låg på långvården alldeles förstörd av reumatism, och smärtstillande narkotika hade gjort kvinnan förvirrad och ondsint, gick Greta dit och besökte henne även om besöken var uppslitande. Hon är nog inte längre riktigt klar i huvudet, den stackaren! sa Mamma. Det är synd om henne! Tyvärr fick hon själv uppleva dålig hälsa under sina sista levnadsår, och den ensamhet som drabbar de som överlevt sin egen generation. Yngste sonen Bengt var hennes stötte pelare, ringde henne varje dag, hälsade på ofta och ordnade allt för henne. På Gretas 100-årsdag samlades hennes söner och syskonbarn för att fira henne. Gäster kom flygande från Amerika, men hennes man och alla hennes syskon var döda och hennes äldsta vän i Hörby var för sjuklig för att delta. Greta var glad för uppvaktningen, men hon var mycket trött mot slutet. Hon dog fridfullt i sin säng tidigt på Lucia morgonen 2005. Greta hade pratat i telefon med båda sina pågar dagen före.